

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК
ГРАЂАНА
71 - 50/15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 24840 датум: 26.06.2015.г

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети Пу Пирот

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Пирот
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2015. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	09. и 10. јун 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јелена Јелић <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић <i>Београдски центар за људска права</i> Душан Покушевски <i>Београдски центар за људска права</i>

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са руководством ПУ Пирот. Том приликом је указано на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и представљен је план посете Полицијској управи. Представници Полицијске управе представили су Управу у општим цртама и указали на основне проблеме са којима се суочавају у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Након уводног разговора са руководством Полицијске управе у Пироту, извршен је обилазак просторија за полицијско задржавање, обављен је разговор поступању полиције према доведеним и задржаним лицима и извршен је увид у документацију према доведеним и задржаним лицима и документацију која се односи на тражиоце азила и нерегуларне мигранте. Након посете седишта Полицијске управе, посећене су полицијске станице Бабушница, Бела Паланка и Димитровград.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У тренутку обављања посете у ПУ Пирот није било лица на задржавању.

ФАЗА IV: РАЗГОВОР СА СЛУЖБЕНИМ ЛИЦИМА

У свим посећеним објектима обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима, који су чланове тима НПМ информисали о начину рада, као и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА V: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију која се односи на поступање према лицима лишеним слободе и лицима према којима су употребљена средства принуде.

ФАЗА VI: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

На крају посете тим НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у оквиру Полицијске управе остварили су сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПРЕТХОДНИ УПИТНИК

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Пирот	
Адреса ПУ	Јеврејска 17	
Тел. ПУ	010/ 342 - 122	
e-mail ПУ	nacelnikpupirot@mup.gov.rs	
Начелник ПУ	главни полицијски саветник Славољуб Мадих	
Полицијска испостава и станице у саставу ПУ	ПИ ОП Пирот, ПС Бела Паланка, ПС Бабушница и ПС Димитровград.	
Да ли постоје просторије за полицијско задржавање, у ПУ, у којим ПС и број просторија	У седишту ПУ Пирот - једна просторија у ПС Бела Паланка - једна просторија у ПС Бабушница - једна просторија у ПС Димитровград - две просторије	
Број лица којима је одређено задржавање у ПУ у 2014. г.	Због кривичног дела	22
	Због прекршаја	17
	По ЗОБС-у	136
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2014. г.	13	
Исхрана лица у време задржавања	Сваком задржаном лицу је обезбеђена храна, узима се сендвич из ресторана или се купује у пекари у ПС где нема ресторана.	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2014. г.	9	
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПУ у 2014.г.	Физичка снага	19
	Службена палица	
	Средства за везивање	681
	Ватрено оружје	
Притужбе на поступање полицијских службеника ПУ у	Број притужби	
	Број основаних притужби	
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПУ у 2014.г.	Број поступака	36
	Изречених мера за тешке повреде	19
	Изречених мера за лаке повреде	7
	Поступци у току - неокончани	10

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ЛИЦИМА ЛИШЕНИМ СЛОБОДЕ

1.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

1.1.1. Обавештавање о правима задржаног лица

Према наводима полицијских службеника са којима је тим НПМ разговарао и према евиденцијама у које је извршио увид, задржана лица се о разлозима задржавања и својим правима по правилу усмено обавештавају најкасније у тренутку довођења у полицијску станицу, а затим им се даје писано обавештење о правима у виду обрасца. Констатација да је лице поучено о својим правима уноси се у записник о задржавању.

У седишту ПУ Пирот, ПС Бабушница и ПС Димитровград свим задржаним лицима, било да се задржавају по основу Законика о кривичном поступку⁴, Закону о безбедности саобраћаја на путевима⁵, Закона о полицији⁶ или Закона о прекршајима⁷, даје се образац „Обавештење о правима доведеног и задржаног лица“, који је прописан тачком 4. Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима⁸. Ови образци су сачињени и на језицима националних мањина и то Бугарском и Ромском, али и на Немачком језику. Међутим, лицима која се задржавају по ЗКП не даје се образац о правима која су одређена ЗКП (постоје нека права предвиђена ЗКП која нису предвиђена Упутством и обрнуто). У ПС Бела Паланка задржаним лицима за која се сумња да су починила прекршај даје се образац о правима предвиђен Упутством, док се лицима за која се сумња да су починила кривично дело даје образац о правима одређена старим Закоником о кривичном поступку⁹.

УТВРЂЕНО

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу, доведеним и задржаним лицима по основу одредаба ЗКП, не уручује се образац о правима која су одређена ЗКП.

У ПС Бела Паланка лицима која се задржавају по ЗКП даје се образац о правима одређена старим ЗКП.

РАЗЛОЗИ

Лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) *да од стране овлашћених службених лица, пре почетка довођења, лишења слободе или задржавања буде поучено о својим правима, на матерњем језику или језику који разуме;*
- 2) *да буде обавештено о разлозима довођења, лишења слободе или задржавања;*
- 3) *да овлашћеним службеним лицима не даје изјаве о делу које му се стављају на терет;*
- 4) *да буде поучено, да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ;*
- 5) *на браниоца по свом избору, да неометано контактира са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању;*
- 6) *да буде обавештено да ће се бранилац поставити по службеној дужности, уколико га само не изабере у складу са Законом из из тачке 2. став 1. овог Упутства;*
- 7) *да захтева да се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско-конзуларни представник чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је избегло лице или лице без држављанства;*

⁴ "Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014. У даљем тексту ЗКП.

⁵ "Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС и 55/2014.

⁶ "Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС и 92/2011.

⁷ "Сл. гласник РС", бр. 65/2013.

⁸ „Службени гласник РС”, бр. 101/05, 63/09 – УС и 92/11. У даљем тексту Упутство.

⁹ Законик о кривичном поступку (Сл. лист СРЈ, бр. 70/2001 и 68/2002 и "Сл. гласник РС", бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 - др. закон, 49/2007, 20/2009 - др. закон, 72/2009 и 76/2010). У даљем тексту стари ЗКП.

- 8) да захтева, да се без одлагања о лишењу слободe обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице;
- 9) да неометано контактира са дипломатско-конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације или Заштитником грађана Републике Србије;
- 10) да захтева да га у свако доба и без одлагања прегледа лекар;
- 11) на исхрану и осмочасовни одмор;
- 12) да покрене поступак пред надлежним правосудним органима ради испитивања законитости довођења, лишења слободe или задржавања;
- 13) да захтева надокнаду штете због неоснованог довођења, лишења слободe или задржавања.

Поред права из става 1. ове тачке, малолетно лице које се доводи, лишава слободe или задржава у складу са одредбама Закона из из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) да буде обавештено да ће се о времену и месту довођења, лишења слободe или задржавања обавестити родитељи, усвојилац или старалац, дипломатско – конзуларни представник чији је држављанин, или одговарајућа међународна организација ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 2) на браниоца по свом избору или браниоца по службеној дужности, који је стекао сертификат којим се гарантује да има посебна знања из области права детета и преступништва малолетника.

О правима из става 1. и 2. ове тачке, доведено, лишено слободe или задржано лице се обавештава уручивањем писменог Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику које разуме, које лице својеручно потписује.¹⁰

Окривљени има право да:

- 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку;
- 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу;
- 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика;
- 4) његовом саслушању присуствује бранилац;
- 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року;
- 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;
- 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране;
- 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 9) прикупља доказе за своју одбрану;
- 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране;
- 11) користи правна средства и правне лекове;
- 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) овог члана.¹¹

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) и став 2. овог законика, има право да:

- 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења;
- 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се надзире само гледањем, а не и слушањем;
- 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства;

¹⁰ Тачка 4. Упутства.

¹¹ Члан 68. ЗКП.

- 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд.

Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.¹²

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободе уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.¹³

ПРЕПОРУКА

ПУ Пирот и полицијске станице у њеном саставу ће лицима задржаним по основу ЗКП уручивати два писана обавештења о правима. Једно писано обавештење ће садржати сва права одређена ЗКП, док ће друго садржати сва права предвиђена тачком 4. Упутства.

1.1.2. Право на браниоца

Према наводима, задржано лице се обавезно обавештава о томе да има право на браниоца. Када је потребно ангажовати браниоца по службеној дужности, од јануара 2015. године јавни тужилац позива и одређује адвокате са списка које је јавном тужилаштву доставила надлежна адвокатска комора. Адвокати се одазивају на позиве, а њихови трошкови се надокнађују из буџета тужилаштва.

1.1.3. Право на обавештавање блиског лица

Према наводима полицијских службеника, задржаним лицима се омогућава да о лишењу слободе обавесте члана породице или њима блиско лице. У записнику о задржавању бележи се да ли је лице искористило право да обавести блиско лице о свом задржавању и које лице. Сарадња са надлежним центром за социјални рад према наводима полицијских службеника је задовољавајућа. Центар за социјални рад се обавештава уколико је лице задржано због насиља у породици, као и уколико се лице лишено слободе само стара о малолетном или другом лицу.

1.1.4. Право на лекарски преглед

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу, када се лица задржавају услед сумње да су починила прекршај, лекарски преглед се пре почетка извршења мере задржавања обавља уколико задржано лице затражи лекарску помоћ или ако полицијски службеници уоче да задржано лице има видљиве повреде. Такође, лекар се позива и током задржавања уколико се задржано лице пожали на здравствено стање, као и након употребе мера принуде.

У седишту ПУ лекарски преглед се углавном обавља у станици, а само у случају потребе код озбиљнијих повреда у болници. У ПС Бабушница, ПС Бела Паланка и ПС Димитровград задржано лице се води у дом здравља ради лекарског прегледа.

Уколико се приликом лекарског прегледа утврди да лице није способно за задржавање, задржавање се спроводи у здравственој установи под надзором полицијског службеника.

¹² Члан 69. ЗКП.

¹³ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 44.

Када се лице задржава по ЗКП увек се врши лекарски преглед, јер се лице задржава у затвору, а исти се врши приликом пријема у затвор.

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу, према речима полицијских службеника, извештаји о лекарским прегледима задржаних лица не улажу се у предмете о задржавању. Међутим, приликом увида у поједине предмете о задржавању, у ПС Бела Паланка, пронађен је лекарски извештај са осетљивим подацима.

УТВРЂЕНО

У ПС Бела Паланка, у једном предмету о задржавању лица, пронађен је лекарски извештај о здравственом стању задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Пацијент има право на поверљивост свих личних информација, које је саопштио надлежном здравственом раднику, односно здравственом сараднику, укључујући и оне које се односе на стање његовог здравља и потенцијалне дијагностичке и терапијске процедуре, као и право на заштиту своје приватности током спровођења дијагностичких испитивања и лечења у целини.

Забрањено је да надлежни здравствени радник, односно здравствени сарадник, саопшти другим лицима личне информације из става 1. овог члана.¹⁴

Подаци о здравственом стању, односно подаци из медицинске документације, спадају у податке о личности и представљају нарочито осетљиве податке о личности пацијента, у складу са законом.

Податке из става 1. овог члана, дужни су да чувају сви здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, приватној пракси, организационој јединици високошколске установе здравствене струке која обавља здравствену делатност, другом правном лицу које обавља одређене послове из здравствене делатности у складу са законом, организацији обавезног здравственог осигурања, као и правном лицу које обавља послове добровољног здравственог осигурања, код којих је пацијент здравствено осигуран, а којима су ти подаци доступни и потребни ради остваривања законом утврђених надлежности.¹⁵

Дужности чувања података из члана 21. став 1. овог закона, надлежни здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена код послодаваца из члана 21. став 2. овог закона, могу бити ослобођени само на основу писменог пристанка пацијента, односно његовог законског заступника, или на основу одлуке суда.

Ако је пацијент, односно законски заступник, писменом изјавом или овлашћењем овереним код надлежног органа, а које се чува у медицинској документацији, дао пристанак на саопштавање података о здравственом стању, надлежни здравствени радник може саопштити податке о здравственом стању пацијента.¹⁶

*Подаци који се односе на националну припадност, расу, пол, језик, вероисповест, припадност политичкој странци, синдикално чланство, **здравствено стање**, примање социјалне помоћи, жртву насиља, осуду за кривично дело и сексуални живот могу се обрађивати на основу слободно датог пристанка лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак.*

Изузетно, подаци који се односе на припадност политичкој странци, здравствено стање и примање социјалне помоћи, могу се обрађивати без пристанка лица, само ако је то законом прописано.

У случају из ст. 1. и 2. овог члана, обрада мора бити посебно означена и заштићена мерама заштите.¹⁷

¹⁴ Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС“, бр. 45/13), члан 14, ст. 1 и 2.

¹⁵ Оп. цит. члан 21. ст. 1. и 2.

¹⁶ Оп. цит. члан 22. ст. 1. и 2.

¹⁷ Закон о заштити података о личности ("Сл. гласник РС", бр. 97/2008, 104/2009 - др. закон, 68/2012 - одлука УС и 107/2012), члан 16, ст. 1, 2 и 3.

Европски комитет за спречавање мучења у својим извештајима о посети Азербејџану¹⁸ и Немачкој¹⁹ заузео је следеће ставове:

- код пружања здравствене заштите лицима која су лишена слободe од полиције тајност медицинских података мора бити стриктно чувана не прејудуцирајући право задржане особе да ће користити те медицинске податке
- медицински подаци (нпр. чињенице да је задржана особа оболела од заразне болести као што је туберкулоза, хепатитис или ХИВ) које лекар забележи у уобичајеним извештајима не треба да буду рутински доступни полицијским службеницима. По правилу, ове информације треба учинити доступне полицијским службеницима само када је то од значаја за конкретан случај.

ПРЕПОРУКА

У ПС Бела Паланка неће се у предмете о задржавању лица улагати медицинска документација са осетљивим подацима о задржаном лицу.

Што се тиче присуства полицијских службеника током лекарског прегледа задржаног лица у седишту ПУ Пирот, ПС Бабушница и ПС Димитровград, према наводима, полицијски службеници углавном не присуствују лекарским прегледима, већ то раде искључиво по процени и на захтев лекара. Међутим, у ПС Бела Паланка полицијски службеници присуствују лекарском прегледу. У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу, у предметима о задржавању где је обављен лекарски преглед, нема службене белешке о присуству полицијског службеника прегледу.

УТВРЂЕНО

Полицијски службеници у ПС Бела Паланка увек присуствују лекарском прегледу задржаног лица.

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу, у предметима о задржавању када је обављен лекарски преглед, нема службене белешке о присуству полицијског службеника прегледу.

РАЗЛОЗИ

Сви лекарски прегледи особа у полицијском притвору морају се обављати тако да припадници полиције не могу да чују и, осим уколико то лекар који врши преглед не затражи другачије у дотичном случају, изван видокруга тих полицајаца.²⁰

ПРЕПОРУКА

Полицијски службеници ПС Бела Паланка неће присуствовати лекарском прегледу задржаних лица, осим ако то затражи лекар који врши преглед.

Полицијски службеници ПС Бела Паланка су дужни да лекара упозоре на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

Полицијски службеници ПС Бела Паланка ће, у случајевима када лекар затражи да присуствују лекарском прегледу задржаног лица, бити присутни тако да не могу да чују разговор између лекара и задржаног лица.

Полицијски службеници ПУ Пирот и полицијских станица у њеном саставу ће, у случајевима када се врши лекарски преглед задржаног лица, писано констатовати да ли је полицијски службеник био присутан прегледу.

¹⁸ Извештај о посети Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања Азербејџану (2004), параграф 36.

¹⁹ Извештај о посети Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања Немачкој (2007), параграф 29.

²⁰ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42. став 2.

Министарство унутрашњих послова ће изменити постојеће Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима и ускладити га са релевантним стандардима Савета Европе, тако што ће прописати да полицијски службеници не смеју присуствовати здравственим прегледима лица лишених слободе, изузев ако лекар који врши преглед то затражи.

1.1.5. Исхрана задржаних лица

ПУ Пирот и полицијске станице у њеном саставу омогућају исхрану задржаним лицима. Храна се обезбеђује у седишту преко ресторана, а у станицама преко пекара и продавница са којима имају закључене уговоре. Задржаним лицима је такође обезбеђена флаширана вода.

1.2. ПРИМЕНА ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

1.2.1. Доношење решења о задржавању и вођење записника о задржавању

Према изјавама службених лица и увидом у предмете о задржавању по било ком од правних основа установљено је да се решење о задржавању доноси у законом прописаним роковима.

Према речима полицијских службеника у седишту ПУ Пирот, ПС Бабушница и ПС Димитровград решење о задржавању се уручује задржаном лицу, као и остала релевантна документација (нпр. потврда о одузетим предметима, формулар о правима и сл), то јесте дозвољава се да их држи код себе током задржавања. У ПС Бела Паланка полицијски службеници су изјавили да се решење о задржавању, али и остала релевантана документација, даје на увид задржаном лицу, али му се не дозвољава да их држи код себе током задржавања, како наводе „из разлога безбедности“.

УТВРЂЕНО

У ПС Бела Паланка задржаним лицима не дозвољава се да током задржавања код себе имају решење о задржавању, а ни осталу релевантну документацију (нпр. потврда о одузетим предметима, формулар о правима и сл).

РАЗЛОЗИ

Задржавање се одређује решењем које мора бити донето и уручено лицу у року од шест часова од привођења у службене просторије. Задржано лице има, док траје задржавање, право на жалбу против решења о задржавању. О жалби надлежни суд мора да одлучи у року од 48 часова.²¹

О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.²²

О правима, доведено, лице лишено слободе или задржано лице се обавештава уручивањем писменог обрасца Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику који разуме, које лице својеручно потписује.²³

Потврда о привремено одузетим и враћеним предметима садржи: име и презиме задржаног лица, место и датум рођења, адресу, ЈМБГ задржаног лица; датум, час и минут привременог одузимања предмета; опис привремено одузетих предмета; име и презиме полицијског службеника који је привремено одузео предмете; датум, час и минут враћања предмета; име, презиме и својеручни потпис задржаног лица којим потврђује враћање предмета. Један примерак Потврде о привремено одузетим и враћеним предметима се предаје задржаном лицу. Ако лице одбије да

²¹ Члан 53. став 3. Закона о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС и 92/2011).

²² Члан 294. став 2. ЗКП.

²³ Тачка 4. став 3. Упутства.

прими привремено одузете предмете, полицијски службеник ће на Потврди о привремено одузетим и враћеним предметима, уместо потписа лица сачинити белешку, а са предметима ће се даље поступити у складу са одредбама Закона из тачке 2. овог Упутства.²⁴

ПРЕПОРУКА

ПС Бела Паланка ће задржаним лицима дозволити да током задржавања задрже код себе решење о задржавању, као и сву осталу релевантну документацију (нпр. потврда о одузетим предметима, формулар о правима и сл).

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу почетак задржавања се рачуна правилно. Наиме, моменат почетка задржавања рачуна се различито, у зависности по ком основу је лице задржано. У случају задржавања по основу ремећења или угрожавања јавног реда и мира (члан 53. Закона о полицији) почетак задржавања се рачуна од тренутка довођења у полицијску станицу. Уколико се лице задржава по основу одредаба Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, време задржавања почиње да тече од момента искључења лица из саобраћаја. Када је реч о задржавању по Законик у о кривичном поступку, почетак задржавања се рачуна од тренутка хапшења. Када је у питању ситуација да се одређено лице позива у својству осумњиченог, као и када се лице позива да у својству грађанина да потребна обавештења, па му се током информативног разговора саопште права из члана 68, став 1. и 2. ЗКП, време задржавања не рачуна се од момента када је наведеним лицима саопштено да су задржана, већ од момента када су се одазвала позиву.

Записник о задржавању

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу записници о задржавању сачињавају се када се лице задржава по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. Прво се сачињавају у електронској форми, а после тога се штампају. Записници се по завршетку задржавања потписују од стране задржаног лица и овлашћеног полицијског службеника и улажу се у предмете о задржавању.

Када се лица задржавају по ЗКП записници о задржавању сачињавају се само у електронској форми, јер се лица задржавају у просторијама КПЗ у Нишу – одсек притвора у Пироту, а надзор над лицем врше полицијски службеници ПУ Пирот. Полицијски службеник који врши надзор путем телефона обавештава другог полицијског службеника у седишту ПУ Пирот, који тражене податке уноси у електронски систем. Такође, полицијски службеник који врши надзор над задржаним лицем сачињава службену белешку о задржавању. Од како је ступио на снагу нови ЗКП, одлуку о задржавању лица по ЗКП доноси јавни тужилац. Међутим, иако Правилник о полицијским овлашћењима²⁵ садржи одредбе које се односе на меру задржавања коју је полицијска управа самостално донела, одредбе о том задржавања аналогно би требало применити и на меру задржавања о којој одлучује јавни тужилац.²⁶

УТВРЂЕНО

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу записник о задржавању се не даје на увид и потпис задржаном лицу када се лице задржава по ЗКП.

РАЗЛОЗИ

СРТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао

²⁴ Ibid, тачка 23. став 4.

²⁵ "Сл. гласник РС", бр. 54/2006.

²⁶ Упутство садржи одредбе које се односе на поступање полицијских службеника када се лице задржава у просторијама Министарства унутрашњих послова.

јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их сви посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.). За различите ставке (на пример, ствари у поседу дате особе, чињеници да су особи саопштена њена права и да се та особа на њих позива или да их се одриче), требало би добити потпис притвореника, односно, уколико је потребно, објаснити због чега тај потпис недостаје. Надаље, адвокату притвореника би требало омогућити увид у тај записник о притвору.²⁷

ПРЕПОРУКА

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу записник о задржавању ће се давати на увид и потпис задржаном лицу када се оно задржава по ЗКП.

1.2.2. Употреба средстава принуде

Према подацима из претходног упитника, који је попунила ПУ Пирот у току 2014. године средства принуде су употребљена 700 пута, и то употреба физичке снаге 19 пута и употреба средстава за везивање 681 пут. Према наводима полицијских службеника у ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу пракса је да се углавном везују сва лица која се доводе.

Од децембра 2012. године, када је донето Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима, прописано је да полицијски службеници имају обавезу да приликом транспорта средствима за везивање вежу свако лице чије довођење врше (тачка 13, став 2 Упутства). Везивање несумњиво представља меру којом се ограничавају људска права. Према јасно установљеним принципима Европског суда за људска права, који су обавезујући за Србију, употреба средстава принуде против лица лишених слободе која није апсолутно неопходна нарушава људско достојанство и у начелу представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у овом члану прописана је забрана злостављања).²⁸ Наравно, очигледно је да није апсолутно неопходно везати сваку особу чије довођење полиција врши, тако да везивање особа које није нужно везати, а таквих сигурно има, представља повреду њихових права. Употреба средстава принуде мора бити разумна, неопходна и сразмерна опасности због које јој се прибегава. Полицијским службеницима би требало препустити да у свакој појединачној ситуацији, узимајући у обзир све објективне околности, процене да ли је неопходно применити средства принуде и у којој мери. При томе би полицијским службеницима требало бити дато упутство о томе које чињенице би требало да имају у виду када доносе одлуку о томе да ли је употреба средстава принуде неопходна (на пример, може им се сугерисати да приликом доношења одлуке о употреби средстава за везивање узимају у обзир године, пол, раст, физичку снагу и физичко стање особе коју је потребно довести).

УТВРЂЕНО

Полицијски службеници у ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу углавном приликом транспорта лица које доводе примењују средства за везивање, чак и ако за то не постоје објективни разлози, тј. и онда када то није неопходно.

РАЗЛОЗИ

У погледу поступања према особи лишеној слободе, свако прибегавање физичкој принуди које није апсолутно неопходно услед њеног понашања нарушава људско достојанство и у начелу

²⁷ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42. став 2.

²⁸ Види, на пример, пресуду Европског суда за људска права у предмету *Берлински против Пољске* (представке број 27715/95 и 30209/96), параграф 59.

представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода.²⁹

Обављање полицијских послова заснива се на начелима професионализма, сарадње, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и на принципу супсидијарности, односно рада са најмањим штетним последицама.³⁰

Примена полицијског овлашћења мора бити сразмерна потреби због које се предузима.³¹

Овлашћено службено лице средства принуде употребиће само ако се на други начин не може извршити задатак и то суздржано и сразмерно опасности која прети законом заштићеном добру и вредности, односно тежини дела које се спречава или сузбија.³²

Средства за везивање могу се употребити ради: 1) спречавања отпора лица или одбијања напада усмереног на овлашћено службено лице; 2) спречавања бекства лица; 3) онемогућавања самоповређивања или повређивања другог лица.

При употреби средстава за везивање примењују се ограничења из члана 89. став 3. овог закона.³³

Према лицима млађим од 14 година, очигледно болесним и изнемоглим лицима, тешким инвалидима и женама чија је трудноћа видљива, службена палица може се употребити само ако неко од тих лица ватреним оружјем, оруђем или другим опасним предметом угрожава живот лица.³⁴

ПРЕПОРУКА

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу полицијски службеници неће сваки пут приликом транспорта лица која доводе примењивати средства за везивање, већ ће то чинити само након пажљивог сагледавања конкретних околности које упућују на неопходност везивања одређеног лица, и то у законом предвиђеним случајевима.

Министарство унутрашњих послова ће изменити одредбе Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима које се односе на обавезну примену средстава за везивање према сваком лицу чије се довођење врши, тако што ће прописати да ће се средства за везивање користити само када је то заиста неопходно, а не приликом превоза, односно транспорта сваког лица чије се довођење врши, као што је сада одређено.

О употреби средстава принуде сачињавају се извештаји и воде посебне евиденције. Извештај подноси службеник који је средство принуде употребио и у њему, као што је прописано Правилником о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде³⁵ (члан 24, став 2), по правилу наводи „датум и час употребе средстава принуде, врсту средстава принуде, према коме и зашто је употребио средство принуде, последице употребе, основ и начин употребе и друге чињенице и околности које су неопходне за оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде“. Похвално је поступање полицијских службеника у седишту ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу, да лице над којим је употребљено средство принуде (осим везивања) увек прегледа лекар. Такође, уз извештаје полицијских службеника о примењеним средствима принуде прилажу се и изјаве сведока о конкретном догађају.

Према ономе што је тим НПМ могао видети током посете ПУ Пирот, извештаји и евиденције о употреби средстава принуде углавном се воде уредно. Оно што је НПМ приметио као мањкавост, увидом у ове извештаје, јесте да се у њима не налазе изјаве лица над којим су средства принуде употребљена.

²⁹ Ibid.

³⁰ Закон о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС и 92/2011), чл. 11. ст. 2.

³¹ Ibid. чл. 36. ст. 1.

³² Ibid. чл. 84. ст. 2.

³³ Ibid. чл. 90. ст. 1. и 4.

³⁴ Ibid. чл. 89. ст. 3.

³⁵ „Сл. гласник РС“, бр. 19/2007, 112/2008 и 115/2014.

Став НПМ је да би у будућем раду, полицијски службеници ПУ Пирот требало прибављати писане изјаве лица над којима су примењена средства принуде у вези са околностима употребе средстава принуде и настанка евентуалних повреда у циљу потпунијег увида у све околности случаја, како би се оцена о оправданости и правилности средстава принуде могла дати на што објективнији начин.

1.2.3. Преглед лица и привремено одузимање предмета

У седишту ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу запослени су полицијски службеници оба пола, тако да претреса увек врши полицијски службеник оног пола којег је лице које се претреса.

Када се од задржаних лица одузимају предмети, то се ради у складу са важећим прописима. У полицијској управи, али и полицијским станицама у њеном саставу, свим задржаним лицима се током боравка у просторијама за задржавање одузимају новац (папирни новац и кованице), мобилни телефони, упалјачи и остали предмети којим би могла повредити себе или другог, оштетити имовину, или их употребити за покушај бекства. Сви одузети предмети се пописују и сачињава се писана потврда о привремено одузетим предметима, чију аутентичност потписом потврђује лице од кога се одузимају. Приликом враћања предмета по престанку задржавања сачињава се потврда о враћеним предметима, која се такође потписује од стране лица које је било задржано.

1.3. ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Полицијски службеници ПУ Пирот прошли су обуку о поступању према доведеним и задржаним лицима, као и обуку о пружању прве помоћи. У седишту ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу имају посебно обучене полицајце за рад са малолетницима. Обуку о поступању у случају пожара нису прошли.

Током посете полицијски службеници ПУ Пирот су навели да поступају према лицима са менталним сметњама, а да нису прошли било какву врсту обуке за поступање према овим лицима.

Имајући у виду да Закон о заштити лица са менталним сметњама прописује асистенцију полиције, као и довођење лица у здравствену установу ради прегледа (када постоји сумња да се ради о лицу са менталним сметњама), НПМ је става да је неопходно да се организују обуке за полицијске службенике свих ПУ у Републици Србији о поступању према лицима са менталним сметњама.

У прилог наведеном ставу је и препорука Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања органима Србије да наставе рад на даљем развоју професионалног усавршавања полицијских службеника, са циљем да се за све ново запослене полицајце обезбеди одговарајућа почетна обука, а да се за већ запослене полицајце обезбеди систематска континуирана обука у области људских права, професионалне етике, вођења интервјуа, рад у високо ризичним ситуацијама, и сл.³⁶

1.4. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗАДРЖАВАЊА

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу има укупно 5 просторија за задржавање лица по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима.

³⁶ Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011. г, тачка 16.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПУ ПИРОТ

У седишту ПУ постоји једна просторија за полицијско задржавање. Просторија се налази у приземљу зграде, поред просторија дежурне службе. Има један лежај, који чини дрвена клупа, опремљен душеком, ћебадима и јастуком, који делују чисто. Просторија је сува и окречене, а хигијена је задовољавајућа.

Вештачко осветљење, односно сијалица се налази изнад врата, а јачина светлости је задовољавајућа. Просторија преко прозора има доток природне светлости и ваздуха, као и вентилацију која се налази изнад врата. Грејање у просторији постоји.

За потребе коришћења мокрог чвора, задржана лица се одводе у тоалет који није у непосредној близини просторије. Према службеним наводима, зграда управе полиције је стара и не постоји могућност да се мокри чвор оформи унутар просторије.

Просторија је покривена видео надзором, а то је и видно назначено на вратима унутар просторије. Такође, у просторији постоји и аларм/дугме за позивање дежурних полицијских службеника.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС БАБУШНИЦА

ПС Бела Паланка има једну просторију за задржавање, која се налази у приземљу полицијске станице, поред дежурне службе.

Просторија изгледа одржавано, влага није приметна и зидови су окречени. Постоји адекватно природно и вештачко осветљење, међутим, не постоји адекватан систем за проветравање просторије.

УТВРЂЕНО

Просторија за задржавање у ПС Бабушница нема адекватан доток свежег ваздуха, односно могућност проветравања просторије за задржавање.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије треба да су чисте и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање, осим у време спавања) и довољно проветрене; пожељно је да ћелије имају природно светло. Ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор, а особама које преко ноћи морају бити задржане требало би обезбедити чисте душеке и ћебад. Задржане особе треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању.³⁷

ПРЕПОРУКА

ПС Бабушница ће обезбеди адекватан доток свежег ваздуха у просторију за задржавање.

За потребе коришћења мокрог чвора, задржана лица се одводе у тоалет који је у непосредној близини просторије.

Просторија није покривена видео надзором. Према службеним наводима, непостојање знатно отежава надзор над задржаним лицима, посебно када су задржана лица агресивна и склона самоповређивању.

УТВРЂЕНО

У ПС Бабушница просторија за задржавање није покривена видео надзором, што знатно отежава рад дежурних полицијских службеника.

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.³⁸

³⁷ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања – СРТ (2002), параграф 47.

³⁸ Извештај Европског комитета за спречавање мучења о посети Србији 2011. године, параграф 37.

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.³⁹

ПРЕПОРУКА

ПУ Пирот ће предузети потребне мере, како би се обезбедило да се просторија за задржавање у ПС Бабушница покрије видео надзором, као и да се видео записи чувају/архивирају у трајању не краћем од 30 дана.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС БЕЛА ПАЛАНКА

ПС Бела Паланка има једну просторију за задржавање, која се налази уз дежурну службу, али је улаз кроз двориште полицијске станице.

Просторија делује одржавано, чисто и влага није примећена. Омогућено је адекватано природно и вештачко осветљење, као и доток свежег ваздуха. У просторији се налази мокри чвор, који је чист и са исправним санитарним уређајима. Такође, уграђено је подно грејање у просторији.

Лежај чини бетонска клупа, опремљена душеком, ћебадима и јастуком, који делују чисто.

³⁹ Правилник о полицијским овлашћењима, члан 34, став 2.

У просторији постоји и аларм/дугме за позивање дежурних полицијских службеника, као и видео надзор. Обавештење о видео надзору је назначено на вратима унутар просторије. Међутим, током извршеног прегледа видео надзора на монитору у дежурној служби, утврђено је да се материјал не чува, као и да камера покрива део око мокрог чвора.

УТВРЂЕНО

У ПС Бела Паланка снимљени материјал видео надзора се не чува/архивира, јер нема техничких могућности за то. Такође, камера покрива и део просторије у ком се налази тоалет, а што је јасно видљиво на монитору, који је се налази у дежурној служби, на који начин је угрожена приватност задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеник у обављању својих послова служи заједници и штити сва лица од незаконитих деловања, обавезан је да увек поступа професионално, одговорно и хумано и да поштује људско достојанство, углед и част сваког лица и друга његова права и слободе.⁴⁰

У примени полицијских овлашћења овлашћено службено лице поступа хумано и поштује достојанство, углед и част сваког лица и друга основна права и слободе човека дајући предност правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.⁴¹

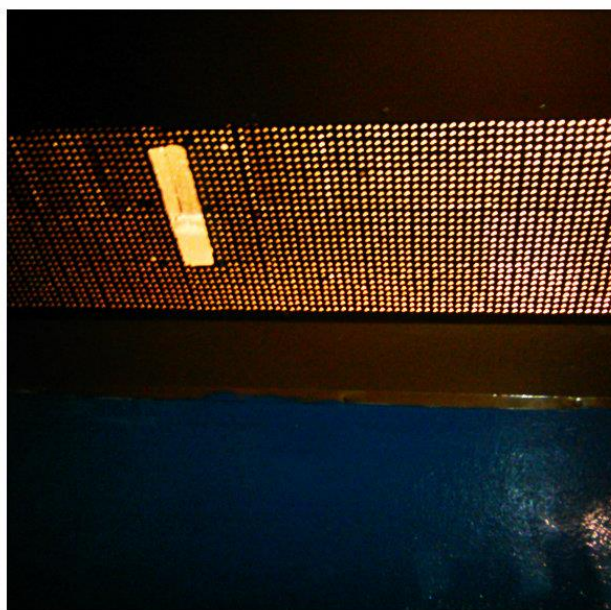
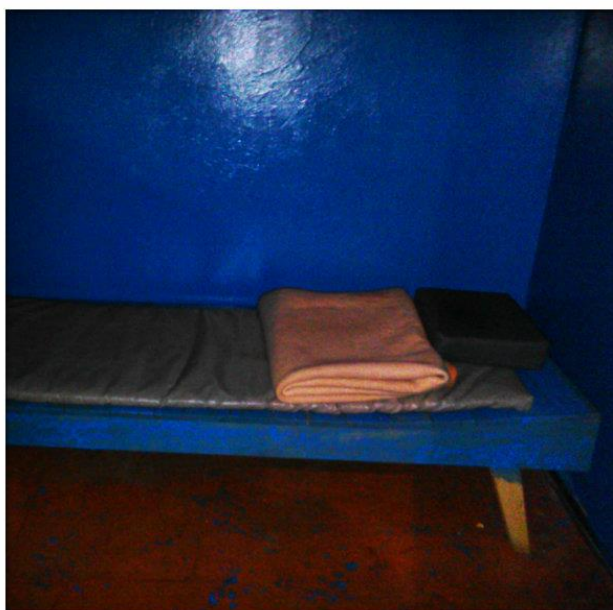
ПРЕПОРУКА

ПС Бела Паланка ће предузети потребне мере и унапредити систем видео надзора, како би се обезбедило да се видео записи чувају/архивирају у трајању не краћем од 30 дана.

ПС Бела Паланка ће предузети потребне мере како би се у просторији за задржавање обезбедила приватност задржаних лица, тако што простор око тоалета неће бити јасно видљив на монитору (нпр. тако што ће се замутити тај део слике).

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ ПС ДИМИТРОВГРАД

ПС Димитровград има две просторије за задржавање лица. Налазе се у подруму зграде.

⁴⁰ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 13. ст. 2.

⁴¹ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 35. ст. 2.

Просторије имају по један лежај, који чини дрвена клупа, опремљен душеком, ћебадима и јастуком, који делују чисто. Просторије су суве и окречене, а хигијена је задовољавајућа.

Вештачко осветљење, односно сијалица се налази изнад врата, међутим, јачина светлости није задовољавајућа.

УТВРЂЕНО

Просторије за задржавање у ПС Димитровград немају адекватно вештачко осветљење.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије треба да су чисте и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање, осим у време спавања) и довољно проветрене; пожељно је да ћелије имају природно светло. Ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор, а особама које преко ноћи морају бити задржане требало би обезбедити чисте душеке и ћебад. Задржане особе треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању.⁴²

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу (сем у периодима одређеним за спавање), природном осветљењу и вентилацији.⁴³

ПРЕПОРУКА

ПС Димитровград ће предузети одговарајуће мере како би се омогућило да просторије за задржавање буду адекватно осветљене вештачком светлошћу.

Иако просторије немају прозоре, имају добру вентилацију тако да је омогућен доток свежег ваздуха. Грејање у просторијама постоји.

За потребе коришћења мокрог чвора, задржана лица се одводе у тоалет који је у непосредној близини просторије.

У просторијама постоји и аларм/ дугме за позивање дежурних полицијских службеника. Међутим, просторија није покривена видео надзором, што отежава рад полицијских службеника, односно надзор над лицем.

УТВРЂЕНО

У ПС Димитровград просторија за задржавање није покривена видео надзором, што знатно отежава рад дежурних полицијских службеника.

РАЗЛОЗИ

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.⁴⁴

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴⁵

ПРЕПОРУКА

ПУ Пирот ће предузети потребне мере, како би се обезбедило да се просторија за задржавање у ПС Димитровград покрије видео надзором, као и да се видео записи чувају и архивирају у трајању не краћем од 30 дана.

⁴² Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања – СРТ (2002), параграф 47.

⁴³ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2007) године, параграф 36.

⁴⁴ Извештај Европског комитета за спречавање мучења о посети Србији 2011. године, параграф 37.

⁴⁵ Правилник о полицијским овлашћењима, члан 34, став 2.

1.5. ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

У ПУ Пирот и полицијским станицама у њеном саставу постоје противпожарни апарати, али на зидовима нису истакнути план евакуације и упутство за поступање у случају пожара. Такође, полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

УТВРЂЕНО

ПУ Пирот и полицијске станице у њеном саставу нису обезбеђене комплетним системом противпожарне заштите, а полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смештања у простор за задржавање до његовог отпуштања.⁴⁶

План евакуације и упутства за поступање у случају пожара морају бити истакнути на видљивом месту.⁴⁷

Основна обука из области заштите од пожара организује се за све запослене.⁴⁸

ПРЕПОРУКА

ПУ Пирот ће унапредити систем противпожарне заштите тако што ће на одговарајућим видљивим местима у згради Управе и полицијским станицама у њеном саставу поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

ПУ Пирот и полицијске станице у њеном саставу ће организовати и спровести одговарајућу обуку полицијских службеника из области заштите од пожара.

⁴⁶ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 34. став 1.

⁴⁷ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009 и 20/2015), члан 28. став 3.

⁴⁸ Ibid, члан 53. став 1.